

De Lier- Oudecampsweg 45 (gemeente Westland)
Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

JELLE VAN HEMERT

Z u i d n e d e r l a n d s e A r c h e o l o g i s c h e N o t i t i e s

I2I7

Z A A N

De Lier- Oudecampsweg 45 (gemeente Westland)

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

J. van Hemert

Met een bijdrage van:

- *A. Sinke*

Colofon

ZAN Rapport 1217

De Lier- Oudecampsweg 45 (gemeente Westland)

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

J. van Hemert

In opdracht van: Coöperatie Harvest House U.A.

Foto's en tekeningen: ADC Beesd, tenzij anders vermeld

© ADC Beesd, januari 2024

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC Beesd aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

M. Wesdorp

ISBN 978-94-6457-209-4

ADC Beesd

Busterweg 4

4153 RJ Beesd

+31(0)345-533073

E info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Vooronderzoek	8
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	9
1.4 Opzet van het rapport	10
2 Methoden	11
3 Resultaten	13
3.1 Fysisch geografisch onderzoek	13
3.1.1 Achtergrond	13
3.1.2 Resultaten	14
3.1.3 Conclusie	17
3.2 Sporen en structuren	18
3.3 Vondstmateriaal	20
4 Conclusie en selectieadvies	21
4.1 Algemeen	21
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	21
4.3 Selectieadvies	22
Literatuur	24
Lijst van afbeeldingen	24
Lijst van tabellen	24
Bijlage 1 Sporenlijst	26
Bijlage 2 Vondstenlijst	28
Verklarende woordenlijst	29
Afkortingen in de database	31

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Westland
Plaats:	De Lier
Toponiem:	Oudecampsweg 45
Kadastrale gegevens:	gemeente De Lier sectie I nummers 45, 772, 773, 774
Kaartblad:	37B
Coördinaten:	75.654 / 441.276 75.713 / 441.307 75.762 / 441.212 75.696 / 441.194
Projectverantwoordelijke:	J. van Hemert (ADC Beesd)
Opdrachtgever:	Coöperatie Harvest House U.A. contactpersoon: Dhr. J. Bos (Triple group) Honderdland 71 2676 LS Maasdijk Tel.: 174 - 527 300 E-mail: j.bos@triple-group.nl
Bevoegde overheid:	Gemeente Westland Postbus 150 2670 AD Naaldwijk Tel.: 14 0174 E-mail: info@gemeentewestland.nl
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Mevr. N.L.A. Conradi Gemeente Westland Tel.: 06 2050 0191 E-mail: nlaconradi@gemeentewestland.nl
Goedkeuring rapport door bevoegde overheid:	nog niet bekend
Archiszaaknummer:	5477231100
ADC-projectcode:	000824
Complex en ABR codering:	-
Periode(n):	-
KNA versie:	4.1
Uitvoering van het veldwerk:	9-11-2023 – 10-11-2023
Beheer en plaats documentatie:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Zuid-Holland

Samenvatting

In opdracht van Coöperatie Harvest House U.A. heeft ADC Beesd een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd in het plangebied Oudecampsweg 45 te De Lier, gemeente Westland. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen nieuwbouw van een bedrijfsloods. Hiervoor is een aanpassing van het bestemmingsplan noodzakelijk. Er zijn drie proefsleuven aangelegd met een totaal oppervlakte van 305 m². Het veldwerk is uitgevoerd op 10 en 11 november 2023.

De stratigrafie van het onderzoeksgebied is onderzocht aan de hand van twaalf profielkolommen verspreid over de drie werkputten. De aangetroffen bodemopbouw komt in algemene zin goed overeen met de bevindingen van het voorafgaand uitgevoerd booronderzoek. De interpretatie van de lagen wijkt echter af van het vooronderzoek. De laag oeverafzettingen die door een veenpakket worden afgedekt is oorspronkelijk als de Gantel Laag beschouwd. Het is echter aannemelijker dat dit de Oergaag Laag is. In werkput 2 zijn in de top van de veenlaag enkele scherven van handgevormd aardewerk aangetroffen. De scherven kunnen in de Late IJzertijd of Vroeg Romeinse tijd gedateerd worden. Aangezien het veenpakket in de top van de Gantel Laag post-Romeinse datering kent moet dit betekenen dat het veenpakket hier de Oergaag Laag afdekt. De kleiige afzettingen daarboven zijn van de Gantel en de Laag van Poeldijk. In het noorden van werkput 1 en 2 wordt de Gantel Laag nog afgedekt door een cultuurlaag. Deze laag is niet waargenomen tijdens het booronderzoek. Waarschijnlijk betreft een restant van de post-Romeinse veenlaag die bekend staat als de woudlaag.

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen bewoningssporen uit de IJzertijd aangetroffen. De sporen blijven beperkt tot drie kuilen in het noordelijke deel van werkput 3 die op basis van de stratigrafie in de Late Middeleeuwen gedateerd kunnen worden en één oudere kuil. Er zijn verder geen vondsten aangetroffen. De kuilen zullen daarom waarschijnlijk *off site*-sporen zijn.

Aangezien de sporen beperkt blijven tot vier kuilen zonder vondstmateriaal, die als *off site*-sporen beschouwd mogen worden, kan geconcludeerd worden dat er geen sprake is van een archeologische vindplaats. Daarom kan een waardering achterwege blijven. Vanwege het ontbreken van een archeologische vindplaats wordt geadviseerd om geen archeologisch vervolgonderzoek binnen het plangebied uit te voeren en het vrij te geven voor ontwikkeling.

Tabel 1 Overzicht van de verschillende perioden.

Archeologische periode		Datering	Geologisch tijdperk		
Nieuwste tijd	C			Holocene	
Nieuwe tijd	B	1795			
	A	1650			
Middeleeuwen	Late Middeleeuwen B	1500	1150 na Chr.		Laat-Subatlanticum
	Late Middeleeuwen A	1250			
	Ottoons	1050			
	Karolingisch	900			
	Merovingisch laat	725			
	Merovingisch vroeg	525			
		450			
Romeinse tijd	Laat	270			
	Midden	70 na Chr.			
	Vroeg	15 voor Chr.			
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250	450 voor Chr.	Vroeg-Subatlanticum
		Midden	500		
		Vroeg	800		
	Bronstijd	Laat	1100		
		Midden	1800		
		Vroeg	2000		
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850	3700	Subatlanticum
		Midden	4200		
		Vroeg	4900/5300		
	Mesolithicum (Midden-Steentijd)	Laat	6450	7300	Atlanticum
		Midden	8640		Boreaal
		Vroeg	9700		Preboreaal
		Laat			Pleistocene
		Jong B	12.500		
			16.000		
		Jong A			
			35.000		
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Midden		114.000	Weichselien	
			126.000	Eemien	
			236.000	Saalien II	
			241.000	Oostermeer	
		250.000			
	Oud		322.000	Saalien I	
				Belvédère/Holsteinien	
			336.000		
			384.000	Glaciaal	
			416.000	Holstienien	
			463.000	Elsterien	

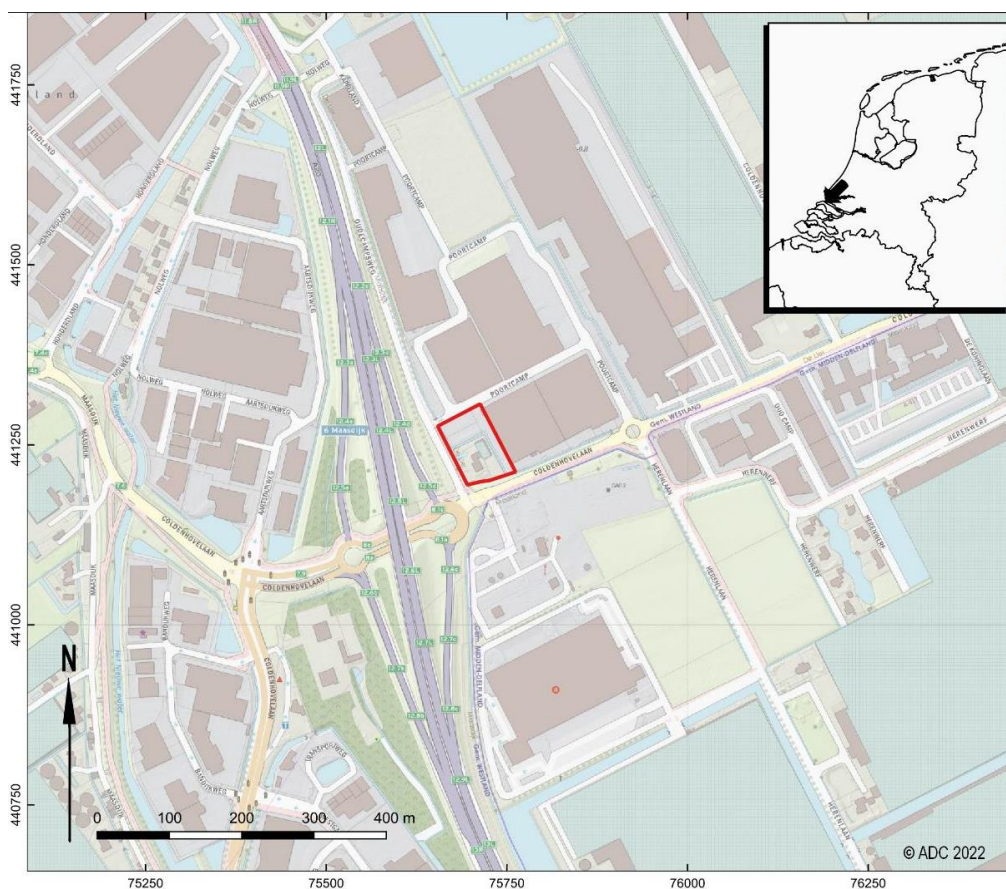

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Coöperatie Harvest House U.A. heeft ADC Beesd een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd in het plangebied Oudecampsweg 45 te De Lier, gemeente Westland (afb. 1). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen nieuwbouw van een bedrijfsloods. Hiervoor is een aanpassing van het bestemmingsplan noodzakelijk. De loods zal worden gefundeerd op heipalen die onderling op een afstand van 3 m staan; op locaties waar poeren staan is de afstand kleiner. Ter plaatse van de funderingsbalken, poeren en sprinklerbak zal de bodem tot een diepte van minimaal 1,3 en maximaal ca. 3 m – NAP worden ontgraven (het maaiveld ligt op 0,6 m -NAP). Gezien de diepte van het archeologische niveau, vanaf ca. 50 cm onder het maaiveld, zullen eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond vrijwel zeker worden aangetast door de voorgenomen ontwikkeling.

Uit het vooronderzoek dat in oktober en november 2022 door ADC ArcheoProjecten is uitgevoerd, is gebleken dat in het noordelijke deel van het te ontwikkelen gebied, oeverafzettingen aanwezig zijn die kunnen worden toegewezen aan de Oergaag Laag of de Gantel Laag.¹ Aan de top hiervan bevindt zich een humeuze laag die door de onderzoekers wordt geïnterpreteerd als een oud maaiveld uit de IJzertijd en de Romeinse tijd. Op dit niveau moet rekening worden gehouden met archeologische resten uit genoemde perioden. Deze laag is vanaf 50 tot en met 175 cm -mv aanwezig. Voor het noordelijke deel van het plangebied is daarom een vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Dit rapport presenteert de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek om tot een selectieadvies voor het plangebied te kunnen komen.

Afb. 1.1. De Lier-Oudecampsweg 45. Locatie van het onderzoeksgebied. Inzet: ligging van De Lier binnen Nederland.

¹ Hanemaaijer 2023

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 3.345 m² en is momenteel in gebruik als parkeerplaats. Het gebied ligt aan de Poortcamp 9 en wordt aan de westzijde begrensd door de Oudecampsweg. In het gebied zijn drie proefsleuven aangelegd met een totale oppervlakte van 305 m². Het veldwerk is uitgevoerd op 10 en 11 november 2023. Het veldteam bestond uit de volgende personen: A. van Bussel (veldarcheoloog) en J. van Hemert (projectverantwoordelijke). Het graafwerk is uitgevoerd door een kraanmachinist van de firma Blokland B.V. De contactpersoon bij opdrachtgever Coöperatie Harvest House U.A. is J. Bos (Triple group).

1.2 Vooronderzoek

In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied Oudecampsweg 45 is reeds een vooronderzoek uitgevoerd in de vorm van een gecombineerd bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.²

Op basis van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.³ Hieruit volgt dat in het Mesolithicum en het Neolithicum ter plaatse van het onderzoeksgebied de Pijnacker stroomgordel actief was. De hoger gelegen delen van rivieroeverwallen van dit riviersysteem, vormden in het Mesolithicum en het Vroeg-Neolithicum mogelijk een bewoningslocatie. Deze bevinden zich echter op een grote diepte (ca. 10 m – NAP) en zullen alleen worden verstoord door heipalen. Vanaf ca. 6000 voor Christus kwam het plangebied onder directe invloed van de Noordzee te liggen en was het gebied niet meer geschikt voor bewoning. Door het ontstaan van de strandwallen vanaf ca. 4000 voor Christus nam de invloed van de zee af en trad vanaf de Bronstijd veenvorming op. Tijdens inbraken vanuit zee, via de Rijn-Maasmonding, overstroomden geregeld delen van het achter de strandwal gelegen veengebied. De afzettingen die tijdens deze transgressies zijn gevormd, worden onderverdeeld in verschillende fasen: de Oergaag Laag (Bronstijd-IJzertijd), Gantel Laag (Midden-IJzertijd) en de Poeldijk Laag (Vroege en Late Middeleeuwen). Archeologisch onderzoek in en nabij het plangebied heeft aangetoond dat hier geulafzettingen die kunnen worden toegewezen aan de Oergaag Laag of de Gantel Laag aanwezig zijn. In de top van de bovenliggende oeverafzettingen bevindt zich een humeuze laag die wordt geïnterpreteerd als een oud maaiveld uit de IJzertijd en de Romeinse tijd.

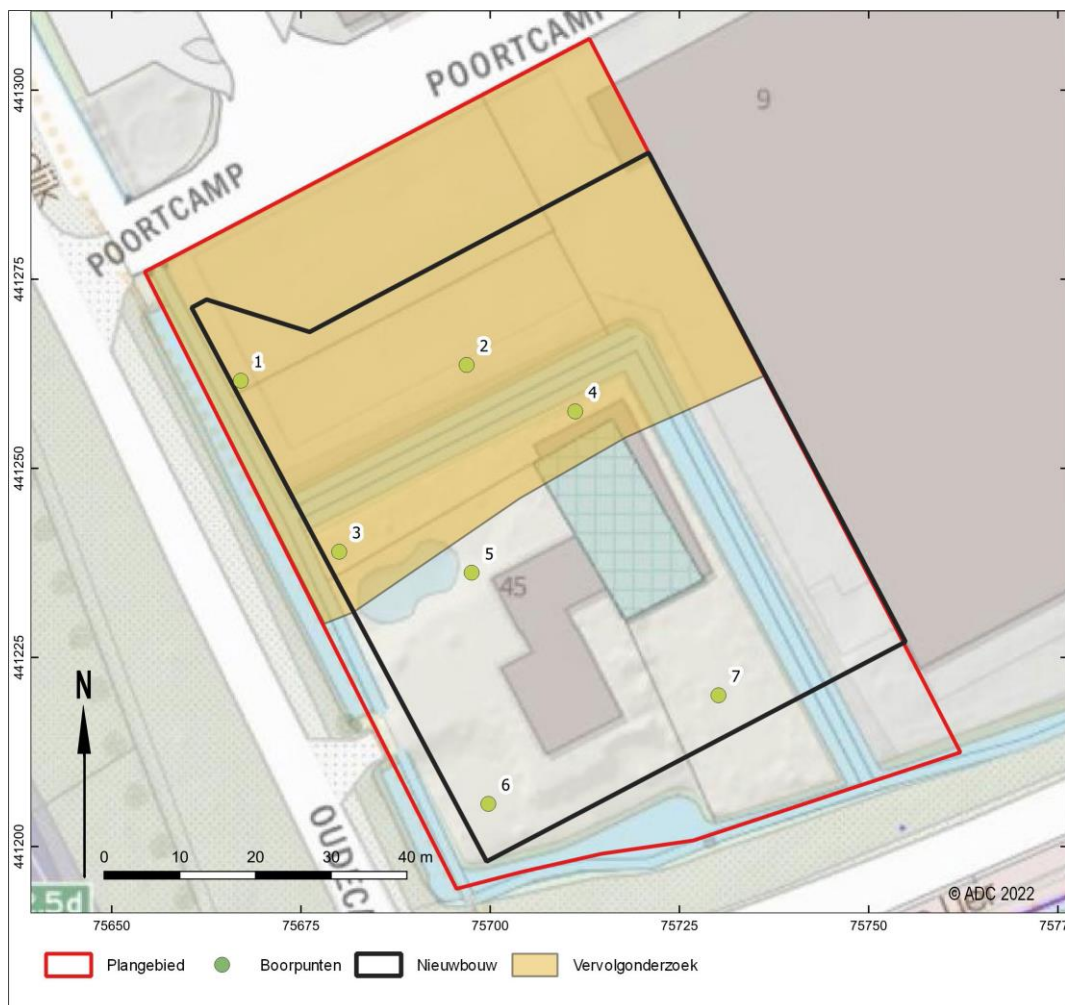
Teneinde deze verwachting te toetsen en aan te vullen, is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat de ondergrond van het plangebied bestaat uit geul- en oeverafzettingen die kunnen worden toegeschreven aan de Gantel Laag. Deze worden afgedekt door dekafzettingen die behoren tot de Poeldijk Laag. De bovenste 15 tot 90 cm van de dekafzettingen is verstoord.

In boringen 1, 2 en 4, in het noordelijk deel van het plangebied, is in de top van het pakket oeverafzettingen van de Gantel Laag een compacte, donkergekleurde kleilaag aanwezig die wordt geïnterpreteerd als het Romeinse loopvlak (vegetatiehorizont). In boring 3, eveneens in het noordelijk deel van het plangebied, is dit niveau niet aanwezig maar is de top van de oeverafzettingen wel ontkalkt.

Daarom blijft in het noordelijk deel van het plangebied de archeologische verwachting voor resten uit de IJzertijd en de Romeinse tijd gehandhaafd. In het zuidelijk deel van het plangebied is dit niveau niet aanwezig en kan de verwachting worden bijgesteld naar laag.

² Hanemaaijer 2023.

³ Onderstaande beschrijving is ontleend aan Hanemaaijer 2023.

Afb. 1.2. De Lier-Oudecampsweg 45. De advieskaart van het vooronderzoek. Bron: Hanemaaijer 2023, afb.19

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het IVO in de vorm van proefsleuven heeft tot doel de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Daarnaast moeten gegevens verkregen worden om hetzij verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken, hetzij adequate maatregelen voor behoud en beheer te kunnen treffen.

In het PvE zijn verschillende onderzoeksvragen gesteld. Deze worden in dit rapport beantwoord op basis van hetgeen in de proefsleuven is aangetroffen.

De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld:⁴

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) aangetroffen?
2. Vormen de archeologische resten behoudenswaardige vindplaatsen?
3. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert: welke verklaring is hiervoor te geven?
4. Wat is per archeologische vindplaats in het onderzoeksgebied:

⁴ Loopik 2023, 13.

-
- a. de ligging, de omvang en begrenzing (verticaal en horizontaal),
 - b. aard en complextype,
 - c. de vondst- en spoordichtheid,
 - d. de ouderdom en/of de aanwezige archeologische periode(s),
 - e. de mogelijke informatiewaarde van analyses/determinaties van de vondsten en monsters op basis van de scans,
 - f. de kwaliteit van de resten (gaafheid en conservering)?
5. Is er een ensemblewaarde met vindplaatsen in de omgeving van het onderzoeksgebied?
 6. Hoe ziet de bodemopbouw eruit en in hoeverre is deze aangetast door latere ingrepen?
 7. Wat is de relatie tussen de vindplaats en het omringende landschap?

1.4 Opzet van het rapport

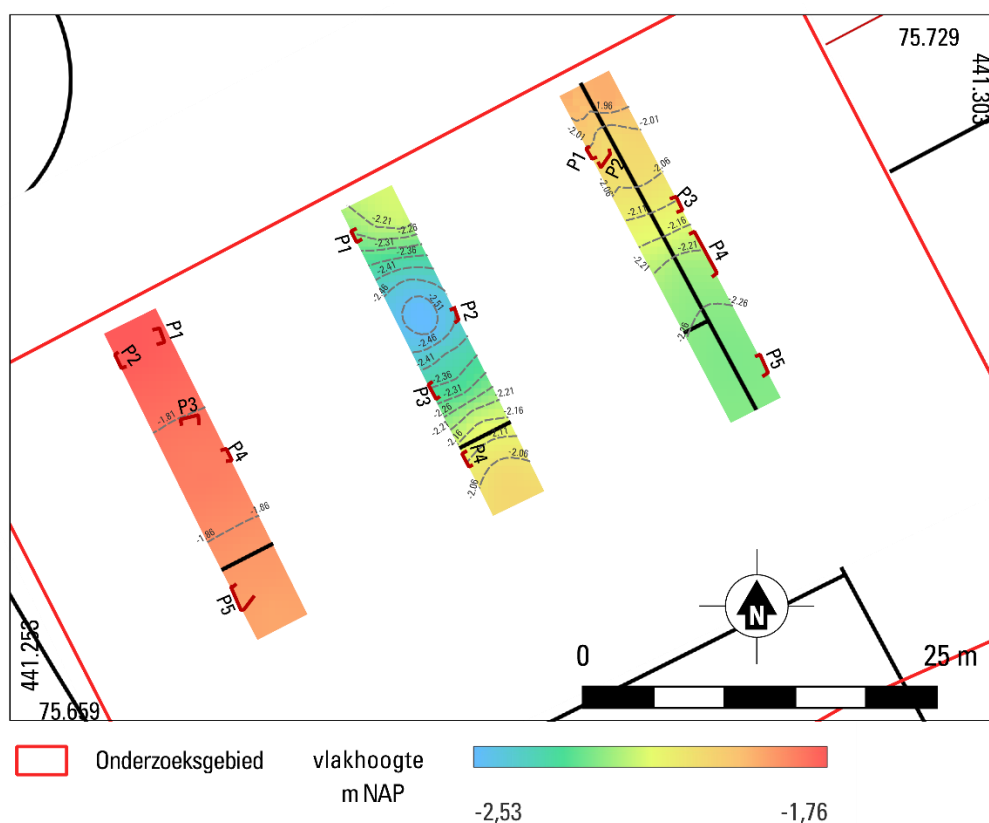
Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 4.1 -specificatie VS05). In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de eerste conclusies en aanbevelingen volgen. Na dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de gehanteerde onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen de resultaten besproken worden, waarbij achtereenvolgens de fysische geografie, de sporen en de vondsten behandeld worden. In hoofdstuk 4 volgt de synthese en beantwoording van de onderzoeksvragen. Tot slot zal in hoofdstuk 5 de waardering en het selectieadvies gegeven worden.

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 4.1 en het PvE.⁵ Tijdens het onderzoek zijn drie proefsleuven aangelegd met een noordwest-zuidoost oriëntatie. Twee proefsleuven hebben een lengte van 24 m en één proefsleuf is 26 m lang. De sleuven hebben een breedte van 4 m. De ligging van deze proefsleuven is conform van het puttenplan uit het PvE. Voorafgaand aan het veldwerk is het asfalt op de locaties van de proefsleuven door de opdrachtgever verwijderd (uitgesneden).

De sleuven zijn aangelegd door een kraan met gladde bak. Hierbij is laagsgewijs verdiept tot op het sporenniveau. Hierbij is de bodem visueel en met behulp van een metaaldetector afgezocht op vondstmateriaal. Tijdens de aanleg van het vlak zijn vondsten in vakken van 4 x 4 m verzameld. De vlakken zijn digitaal getekend met een GPS-toestel. Aanwezige sporen en bodemlagen zijn op basis van kleur- en textuurverschillen ingekrast en van de vlakken zijn foto's gemaakt. Alle grondsporen waarvan niet duidelijk was of het om natuurlijke dan wel antropogene sporen ging, zijn gecoupeerd en gedocumenteerd. Alle natuurlijke en antropogene sporen en lagen zijn beschreven en gedocumenteerd in een database. In verband met veranderende stratigrafie zijn in alle proefsleuven vier profielkolommen gedocumenteerd, welke zijn gefotografeerd en analoog gedocumenteerd op schaal 1:20. In het begin van iedere proefsleuf is eerst een kijkgat (verdiept profielkolom) aangelegd om een goed inzicht te krijgen in de lokale bodemopbouw. Er kon overal volstaan worden met de aanleg van één vlak.

Afb. 2.1 De Lier-Oudecampsweg 45. Putten-/hoogtekaart met daarop de locaties van de profielkolommen.

⁵ Loopik 2023.

A

B

C

Afb. 2.2. De Lier-Oudecampsweg 45. Impressie van het veldwerk. A Het vlak wordt tijdens de vlakaanleg afgezocht met een metaaldetector; B het opschaven van een profielkolom; C Het vlak in werkput 2 wordt ingemeten met een GPS. In het profiel is mooi te zien hoe de donkere veenlaag naar beneden duikt

3 Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

3.1.1 Achtergrond

In deze sectie wordt aandacht besteed aan de reeds bekende informatie met betrekking tot de stratigrafie en bodem van het onderzoeksgebied. Dit is grotendeels gebaseerd op het reeds uitgevoerde bureauonderzoek en verkennend booronderzoek.⁶

Aan het einde van de laatste ijstijd, het Weichselien, lag het plangebied in een door vlechtende rivieren ontstane riviervlakte. Onder invloed van de stijgende zeespiegel steeg de grondwaterspiegel en trad veenvorming op. Dit veen wordt de Basisveen Laag (Formatie van Nieuwkoop) genoemd. Op basis van de paleogeografische kaart van de Rijn-Maasdelta stroomde in het Mesolithicum en het Neolithicum de Pijnacker stroomgordel door het plangebied (afb. 5). De Pijnacker was actief tussen 8300 en 7100 BP. De exacte diepteligging van de afzettingen van deze stroomgordel is niet bekend. De top van het beddingzand ligt volgens Cohen *et al.* (2012) op ca. 11 m –NAP. De oeverafzettingen zijn op een iets geringere diepte in de ondergrond aan te treffen. Door een stijgende zeespiegel kwam het gebied vervolgens, vanaf circa 6.000 voor Christus, in een intergetijdengebied te liggen van wadden en kwelders. De getijafzettingen die in deze periode zijn gevormd worden tot het Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk gerekend.⁷ Periodiek was sprake van een verminderde invloed van de zee waardoor in deze perioden veen is gevormd. Hierdoor worden de afzettingen van het Laagpakket van Wormer door veenlagen onderbroken.

Rond 4000 voor Chr. nam de snelheid van de zeespiegelstijging af. Er ontstonden strandwallen ter plaatse van de toenmalige kustlijn (op de lijn Wateringen – Naaldwijk). De kustlijn verschoof geleidelijk westwaarts, waarbij steeds nieuwe door lager gelegen strandvlaktes van elkaar gescheiden strandwallen ontstonden, die van oost naar west jonger worden (de oudere zijn minder compleet bewaard dan de jongere). Op de strandwallen vond duinvorming plaats. De strandafzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Zandvoort.

Door de vorming van de strandwallen ontstond een lagune waardoor het gebied geleidelijk dichtslibde en verzoette en waar vanaf circa 2.200 v. Chr. veenvorming heeft plaats gevonden. Het veen wordt ingedeeld bij het Hollandveen Laagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop. Tijdens inbraken vanuit zee, bijvoorbeeld via de Rijn-Maasmonding, overstroomde geregeld delen van het veengebied. Veenstromen groeiden uit tot eb- enloedkreken, waarlangs oeverwallen ontstonden. Buiten deze kreken werden kleidekken afgezet (Laagpakket van Walcheren). In perioden waarin de zee het land minder vaak overstroomde, raakte het oppervlak begroeid met riet, zeggen en broekbossen. Op de hoger gelegen oeverwallen langs de geulen ontstonden moerasbossen.

De afzettingen die tijdens de transgressies zijn gevormd worden onderverdeeld in: de Oergaag Laag (oude benaming: Duinkerke 0; circa 1300 – 1000 voor Chr.⁸, Bronstijd - IJzertijd), de Gantel Laag (oude benaming: Duinkerke I; circa 300-50 voor Chr., Midden-IJzertijd) en de Poeldijk Laag (oude benaming: Duinkerke III; tussen circa 110 -1300 na Chr., Vroege en Late Middeleeuwen).⁹ Deze afzettingen vormen tezamen het Laagcomplex van Westland.¹⁰

De geulafzettingen van de Oergaag Laag en de Gantel Laag waren aantrekkelijke plaatsen voor bewoning. Eventuele resten zijn later bedekt door veen en afzettingen van de Poeldijk Laag, waardoor ze mogelijk goed geconserveerd zijn. De geulafzettingen van de Gantel Laag waren met name tijdens de Romeinse tijd bewoond. De geulen waren toen grotendeels verland. Deze afzettingen waren goed ontwaterd en de bodem was geschikt als akkerland.

Dat in het plangebied afzettingen van de Gantel aanwezig zijn blijkt uit de Geologische kaart van Westland en Delfland van Vos (2017), waarin nieuwe lokale nomenclatuur is gebruikt.¹¹ In het plangebied is het Laagcomplex van Westland aanwezig, waarbij de geulafzettingen diep zijn

⁶ Hanemaaijer 2023.

⁷ Vos 2017.

⁸ Vos 2017.

⁹ Kerkhof 2012.

¹⁰ Vos 2017.

¹¹ Vos 2017.

ingesneden in de onderliggende afzettingen. In de noordoostpunt is eveneens het Laagcomplex van Westland aanwezig. Dit zijn echter geen geulafzettingen maar dekafzettingen die liggen op Hollandveen op het Laagcomplex van Delfland/Laagpakket van Wormer. Het onderliggende Laagcomplex van Delfland heeft betrekking op mariene getijdenafzettingen die vertand met het Hollandveen Laagpakket voorkomen, onder het Laagcomplex van Westland. De eenheid bestaat overwegend uit klei dat lokaal (nabij de paleogeulen) wordt afgewisseld met gelaagde zandige afzettingen. Met het Laagpakket van Wormer worden alle mariene, klastische afzettingen boven de Basisveenlaag/Formatie van Kreftenheye en onder die van het Laagcomplex van Westland aangeduid.

Op de Geomorfologische kaart van Nederland is het plangebied gekarteerd als vlakte van getij-afzettingen.¹² Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3) is de Gantelgeul, die richting het oosten loopt, duidelijk zichtbaar door de hogere ligging. In het plangebied ligt het maaiveld op ca. 0,6 m -NAP maar rondom het woonhuis een halve meter hoger als gevolg van ophoging van het maaiveld.

Vier boringen van het verkennende booronderzoek liggen binnen het onderhavige onderzoeksgebied (boring 1 t/m 4; zie afb. 1.2). In de ondergrond van het plangebied zijn geul- en oeverafzettingen aangetroffen die door de onderzoekers worden toegeschreven aan de Gantel Laag. De dekafzettingen daarboven zijn geïnterpreteerd als de Poeldijk Laag gevolgd door de huidige bouwvoor. In boringen 1, 2 en 4 is in de top van het pakket oeverafzettingen (Gantel Laag) een sterk humeuze laag aanwezig die wordt geïnterpreteerd als een vegetatiehorizont/woudlaag. Deze laag is een aan de lucht verteerd restant van post-Romeins of vroegmiddeleeuws veen en wijst op de aanwezigheid van een bewoningsniveau uit de IJzertijd of de Romeinse tijd. In boring 3 is geen woudlaag aanwezig maar is de top van de oeverafzettingen ontkalkt. De ontkalkte top duidt eveneens op de aanwezigheid van een intact potentieel archeologisch niveau uit de IJzertijd of de Romeinse tijd.

3.1.2 Resultaten

De stratigrafie van het onderzoeksgebied is onderzocht aan de hand van twaalf profielkolommen verspreid over de drie proefsleuven. De hierin herkende stratigrafie zal hieronder nader worden besproken.

In feite komt de aangetroffen stratigrafie goed overeen met die van het voorgaande booronderzoek. De interpretatie van de lagen is echter wel gewijzigd als gevolg van de vondst van handgevormd aardewerk in de veenlaag die tijdens het vooronderzoek beschouwd is als het post-Romeinse veen boven de Gantel Laag. Deze veenlaag moet ouder zijn waardoor de onderliggende afzettingen niet van de Gantel Laag zullen zijn maar van de Oergaag Laag.

De bovenkant van het profiel bestaat in alle werkputten uit een 30 tot 40 cm dik puinpakket. Daaronder ligt een pakket ophogingszand met een dikte van 40 tot 80 cm dat op landbouwzeil is opgebracht. Onder het ophogingszand ligt een matig tot sterk siltig kleipakket van de middeleeuwse Laag van Poeldijk. Deze laag is niet overal intact. Tussen de Laag van Poeldijk en de onderliggende kleiige afzettingen van de Gantel Laag is op sommige locaties een cultuurlaag aanwezig die geïnterpreteerd kan worden als een restant van het post-Romeinse veen, oftewel de woudlaag. Deze laag is waargenomen in de noordelijke profielen in werkput 1 en 2 (afb. 3.1-3.2). De Gantel Laag dekt een veenlaag af die zich gevormd heeft op de top de afzettingen van de Oergaag Laag. De veenlaag is echter niet overal aangetroffen. De hoogteligging van dit pakket is ook sterk variërend, wat overeenkomt met de bevindingen van het verkennende booronderzoek.

In de eerste proefsleuf is de veenlaag alleen aanwezig in het meest noordelijke en zuidelijke deel van de werkput (afb. 3.1-2). In het centrale deel van de werkput heeft de laag hoger gelegen waardoor deze daar niet bewaard gebleven is. In de meest zuidelijke profielkolom is ook goed zichtbaar hoe de veenlaag daar naar beneden schiet (afb. 3.2). In het meest noordelijke deel van de proefsleuf is zowel in de west- als in de oostwand een profielkolom gedocumenteerd om aan te tonen dat de veenlaag in de oostelijke richting duidelijk naar beneden loopt. In het westprofiel zit de bovenkant van het veenpakket op een diepte van 1.56-1.58 m -NAP en in het oostprofiel is dit ca. 30 tot 40 cm lager, op 1.80-1.86 m -NAP. In dit profiel zijn drie verschillende

¹² Alterra 2006.

kleipakketten te onderscheiden. De top wordt gevormd door een bruinigrijze sterk siltige kleilaag (S1.1) met daaronder een smalle donkerrijze kleilaag (S1.2) van ca. 10 cm die een matig siltige (blauw)grijze kleilaag afdekt (S1.3). De bovenste twee kleilagen zijn niet meer in het westprofiel aanwezig. Deze lagen worden geïnterpreteerd als de Laag van Poeldijk en de woudlaag.

Afb. 3.1. De Lier-Oudecampsweg 45. De twee profielkolommen in het noordelijk deel van werkput 1. Links het oostprofiel (P1) en rechts het westprofiel (P2).

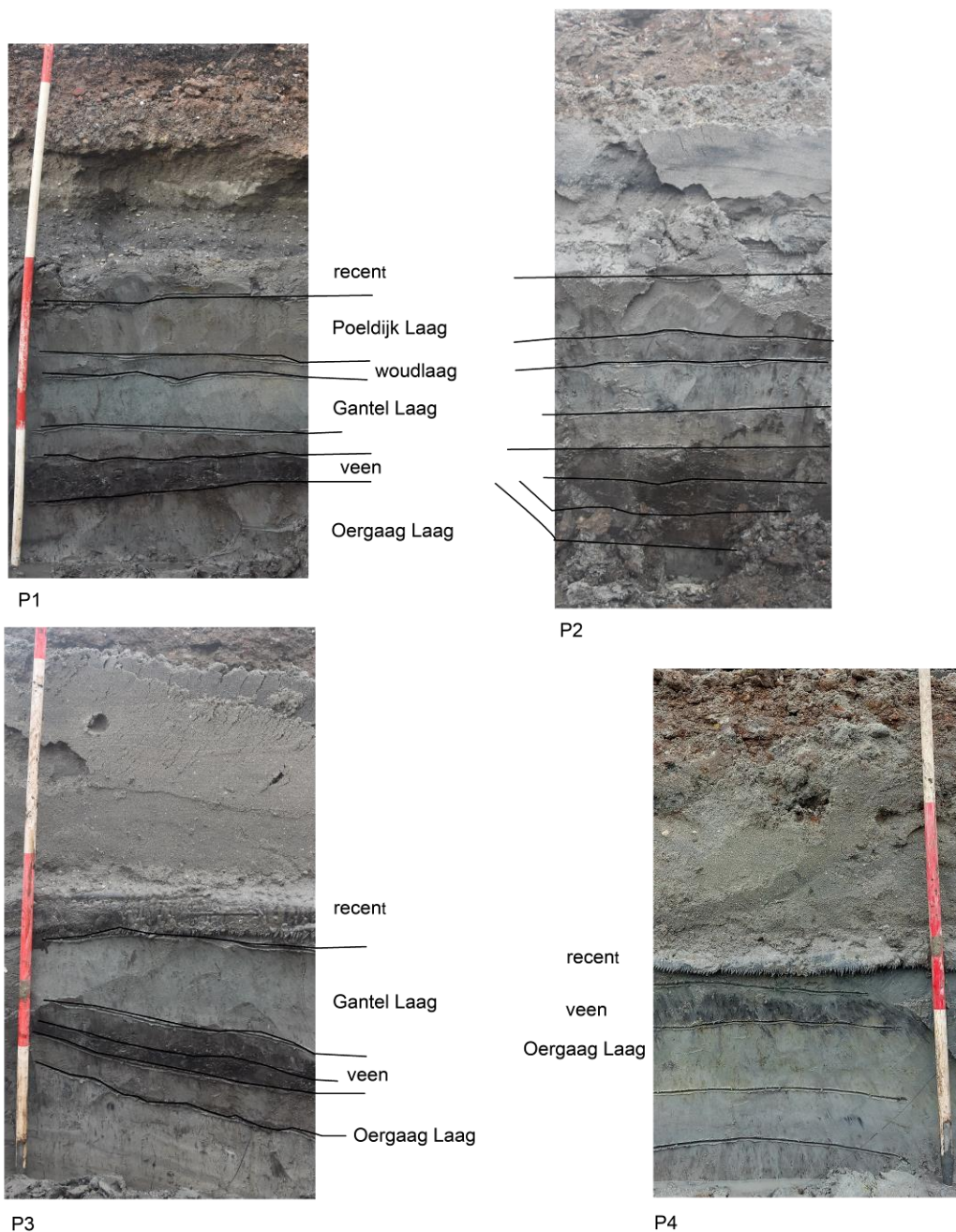

Afb. 3.2. De Lier-Oudecampsweg 45. Het meest zuidelijke profielkolom in werkput 1 (P5). Hier duikt de veenlaag naar beneden en komt het weer onder het recente ophogingszand vandaan. De lagen komen verder over met P2 (afb.3.1).

Het profiel in het noorden van werkput 2 sluit goed aan bij werkput 1 (afb. 3.3). Hier is de veenlaag wel dikker dan in werkput 1 en is direct boven de veenlaag nog een grijsbruine, zwak siltige en zwak humeuze kleilaag aanwezig. De diepte en dikte van de veenlaag neemt richting het midden van de werkput toe. In de centrale oostelijke profielkolom zijn drie lagen binnen het veenpakket te

onderscheiden met een totale dikte van ca. 35 cm. In de top van het veenpakket, op een diepte van ca. 2.38 m -NAP, zijn enkele scherven van handgevormd aardewerk uit de IJzertijd aangetroffen. Richting het zuiden wordt het pakket weer dunner en ligt het aanzienlijk hoger, tot net onder het ophogingszand in het meest zuidelijke profiel (op ca. 1.6 m -NAP). De aanwezigheid van handgevormd aardewerk maakt duidelijk dat de laag onder het veen niet de Gantel Laag kan zijn. Het veenpakket dat zich op de top van de Gantel Laag ontwikkeld heeft is immers post-Romeins. Daarom worden deze afzettingen beschouwd als de Oergaag Laag.

Afb. 3.3. De Lier-Oudecampsweg 45. De vier profielkolommen in werkput 2.

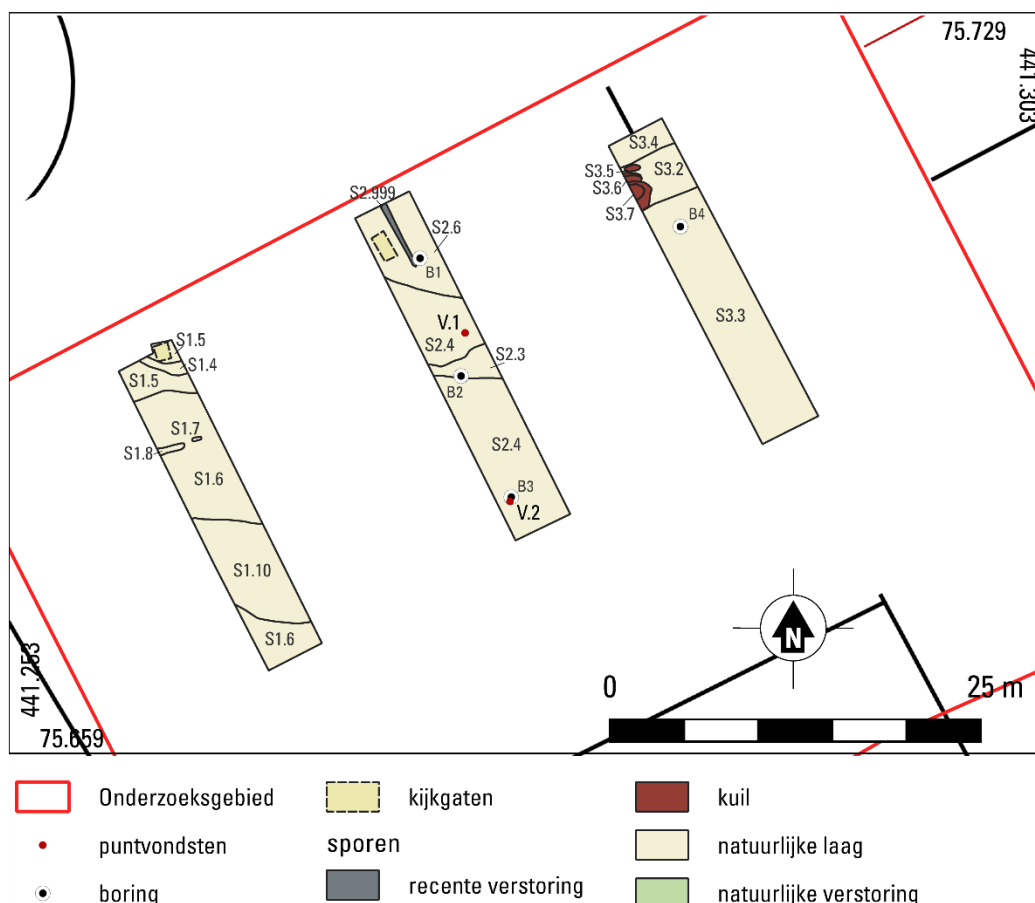
In werkput 3 is de bovenzijde van de Oergaag Laag meer geërodeerd, waardoor het veen hier niet goed bewaard gebleven is. Vooral in het noordelijke deel van werkput 3 zijn nog wel duidelijke restanten van de veenlaag aanwezig (afb.3.4; P1). Verder naar het zuiden is deze laag niet meer aanwezig (afb. 3.7).

Afb. 3.4. De Lier-Oudecampsweg 45. Het meest noordelijke profielkolom in werkput 3 (P1) met in de top van de Oergaag-afzettingen nog een restant van het veen.

3.1.3 Conclusie

De stratigrafie van het onderzoeksgebied is onderzocht aan de hand van twaalf profielkolommen verspreid over de drie werkputten. De aangetroffen bodemopbouw komt goed overeen met de bevindingen van het voorgaande booronderzoek, maar de interpretatie van de lagen wijkt wel af van het vooronderzoek door de vondst van handgevormd aardewerk in het veen. Op basis hiervan is het aannemelijk het veen de Oergaag Laag afdekt en niet de Gantel Laag, want het veen in de top van de Gantel Laag is post-Romeins. De kleiige afzettingen daarboven zijn de afzettingen van de Gantel en de Laag van Poeldijk. Het veenpakket is binnen een groot deel van werkput 1 verstoord doordat de laag in die zone hoger ligt. In werkput 3 is de veenlaag grotendeels geërodeerd. Vooral in het noordelijke deel van de werkput zijn nog wel duidelijke restanten van de veenlaag aanwezig. Bij het booronderzoek is ook vastgesteld dat de veenlaag niet overal aanwezig is. In het noorden van werkput 1 en 2 is in de top van de Gantel Laag nog een restant van een veenlaag (of cultuurlaag) aangetroffen die wordt geïnterpreteerd als de woudlaag.

Afb. 3.5. De Lier-Oudecampsweg 45. Allesporenkaart.

3.2 Sporen en structuren

Het onderzoek heeft nauwelijks sporen opgeleverd (afb. 3.5). In werkput 1 en 2 zijn zelfs helemaal geen sporen aangetroffen. Alleen in werkput 3 zijn enkele (paal)kuilen aangetroffen. Langs de westwand van de sleuf zijn twee, elkaar oversnijdende kuilen aangetroffen (S3.6 en S3.7) met daarnaast nog een ovale (paal)kuil (S3.5; afb. 3.6-7). De sporen zijn ingegraven vanuit de Laag van Poeldijk en zullen daarom vermoedelijk uit de Late Middeleeuwen dateren. In het oostprofiel van werkput 3 is een vierde kuil aangetroffen in de Oergaag Laag (S3.8; afb. 3.8). Dit spoor is niet aanwezig op het vlak. Op basis van de stratigrafie zou hier eerder gedacht moeten worden aan een datering in de Late IJzertijd of Romeinse tijd. Er zijn geen vondsten in de sporen aangetroffen die de dateringen kunnen bevestigen of aanscherpen. De coupe over kuil S3.5 wees uit dat het spoor ca. 15 cm diep was (afb. 3.7). Kuil S3.8 heeft een diepte van ca. 24 cm (afb.3.8). Het meest noordelijke deel van werkput 1 en 3 was verstoord door leidingen.

Afb. 3.6. De Lier-Oudecampsweg 45. Zicht op de drie sporen in werkput 3 vanuit het oosten. Van rechts naar links: S3.5, S3.6 en S3.7.

Afb. 3.7. De Lier-Oudecampsweg 45. De coupe over kuil S3.5.

Afb. 3.8. De Lier-Oudecampsweg 45. Het oostprofiel van werkput 3 met kuil S3.8 in de Gantel Laag met daaronder de zandige afzettingen van de Oergaag.

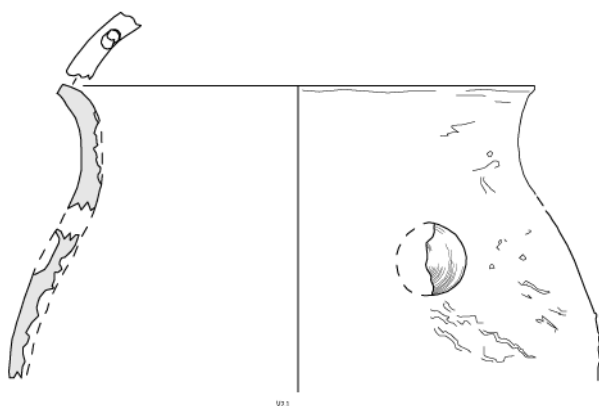

3.3 Vondstmateriaal

Het vondstmateriaal blijft beperkt tot drie scherven van handgevormd aardewerk uit werkput 2 (afb. 3.9). De scherven zijn aangetroffen in de top van de veenlaag. Het betreft één randfragment en twee wandfragmenten. Het totaalgewicht is 41 g. Mogelijk behoren de drie scherven tot één individu.

Het baksel heeft aan het oppervlak een (groen)grijze kleur maar de kern is donker van kleur. De magering bestaat uit potgruis en een klein component plantaardig materiaal. Op de rand is versiering aangebracht door middel van vingertopindrukken die ver uit elkaar zijn geplaatst. De rand is iets schuin naar binnen afgestreken en heeft aan de buitenzijde een lichte facet. De diameter van de rand is ongeveer 18 cm. De wanden zijn deels licht besmeten en deels geglad. Op één wandfragment is nog een deel te zien van een zogenaamde del (een ronde indruk in de klei). Deze is aangebracht op de overgang van schouder naar buik. De scherven zijn redelijk goed geconserveerd aan de buitenzijde, maar aan de binnenzijde zijn ze erg verweerd en vrijwel helemaal weg gesleten.

Aan de hand van het baksel, de afwerking en de vorm (vormtype Van den Broeke 42a)¹³ kan dit aardewerk in de Late IJzertijd of Vroeg Romeinse tijd gedateerd worden.¹⁴ De datering van het materiaal sluit goed aan bij de datering die de laag heeft.

Afb. 3.9. De Lier-Oudecampsweg 45. Reconstructietekening van het handgevormd aardewerk (Vormtype Van den Broeke 42A) met rand- en wandversiering.

¹³ Van den Broeke 2012, 67.

¹⁴ Zie voor parallellen de digitale collectie van het provinciaal depot Zuid-Holland; <https://archeologie.zuid-holland.nl/>

4 Conclusie en selectieadvies

4.1 Algemeen

De aangetroffen stratigrafie komt in algemene zin goed overeen met de bevindingen van het voorafgaand uitgevoerd booronderzoek. De bodemopbouw van het onderzoeksgebied is onderzocht aan de hand van twaalf profielkolommen verspreid over de drie werkputten. De interpretatie van de lagen wijkt wel af van het vooronderzoek. Dit is voornamelijk het gevolg van de aanwezigheid van handgevormd aardewerk in het veenpakket. De laag die tijdens het vooronderzoek als de Gantel Laag beschouwd werd betreft naar alle waarschijnlijkheid de Oergaag Laag.

In werkput 2 kon de veenlaag over de hele werkput gevolgd worden, waaruit duidelijk naar voren kwam dat de diepte en dikte van de laag variërend is. In het westelijk deel van het onderzoeksgebied ligt de veenlaag aanzienlijk hoger waaruit blijkt dat de veenlaag in het centrale deel van werkput 1 is vergraven. Alleen in het meest noordelijke en meest zuidelijke deel van de werkput is het veen nog aanwezig. In de meest oostelijke proefsleuf is de veenlaag vrijwel helemaal geërodeerd. In het noordelijke deel van de proefsleuf is nog wel een restant van de veenlaag aanwezig. In werkput 2 zijn in de top van de veenlaag enkele scherven van handgevormd aardewerk aangetroffen. De scherven kunnen in de Late IJzertijd of Vroeg Romeinse tijd gedateerd worden. Aangezien het veenpakket (woudlaag) in de top van de Gantel Laag post-Romeins is moet dit betekenen dat dit veenpakket de Oergaag Laag afdekt. De kleiige afzettingen daarboven zijn van de Gantel en de Laag van Poeldijk. In het noorden van werkput 1 en 2 wordt de Gantel Laag nog afgedekt door een cultuurlaag. Deze laag is niet waargenomen tijdens het booronderzoek. Waarschijnlijk betreft dit een restant van de post-Romeinse veenlaag die bekend staat als de woudlaag.

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen bewoningssporen uit de IJzertijd aangetroffen. Wel dient er op basis van het aardewerk rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van een IJzertijd vindplaats in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied. In werkput 3 zijn enkele kuilen aangetroffen in de Poeldijk Laag die op basis van de stratigrafie in de Late Middeleeuwen te dateren zijn. Er is geen vondstmateriaal uit deze periode aangetroffen. In werkput 1 en 2 zijn geen sporen aangetroffen. Los van de drie scherven van handgevormd aardewerk uit werkput 2 heeft het onderzoek geen vondstmateriaal opgeleverd. De middeleeuwse kuilen zullen daarom waarschijnlijk *off site*-sporen zijn. Aangezien de sporen in de noordoostelijke hoek van het onderzoeksgebied liggen kan ook niet uitgesloten worden dat hier net de rand van een middeleeuwse vindplaats aangesneden wordt.

Op basis van de onderzoeksresultaten kan de verwachting voor het onderzoeksgebied bijgesteld worden worden naar laag. De omgeving van het plangebied blijft echter wel een hoge verwachting houden voor vindplaatsen uit de Late IJzertijd en Late Middeleeuwen. Aangezien de sporen beperkt blijven tot vier kuilen die als *off site* fenomenen beschouwd mogen worden, kan geconcludeerd worden dat er geen sprake is van een archeologische vindplaats. Daarom kan een waardering achterwege blijven.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek.

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) aangetroffen?

In werkput 1 en 2 zijn geen sporen aangetroffen. In werkput 3 zijn enkele (paal)kuilen aangetroffen die op basis van de stratigrafie in de Late Middeleeuwen te dateren zijn. Het vondstmateriaal blijft beperkt tot drie scherven van handgevormd aardewerk uit de veenlaag in werkput 2.

2. Vormen de archeologische resten behoudenswaardige vindplaatsen?

Nee, er zijn geen behoudenswaardige vindplaatsen aangetroffen.

3. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert: welke verklaring is hiervoor te geven?

De drie scherven van handgevormd aardewerk vormen een aanwijzing dat er in de (nabije) omgeving van het onderzoeksgebied bewoning geweest is in de Late IJzertijd of Vroeg Romeinse tijd.

4. Wat is per archeologische vindplaats in het onderzoeksgebied:

- a. de ligging, de omvang en begrenzing (verticaal en horizontaal),*
- b. aard en complexiteit,*
- c. de vondst- en spoordichtheid,*
- d. de ouderdom en/of de aanwezige archeologische periode(s),*
- e. de mogelijke informatiewaarde van analyses/determinaties van de vondsten en monsters op basis van de scans,*
- f. de kwaliteit van de resten (gaafheid en conservering)?*

Een eventuele vindplaats zou beperkt blijven tot enkele laatmiddeleeuwse kuilen in het noordelijke deel van werkput 3. Er zijn geen vondsten uit deze sporen afkomstig. Aangezien er verder ook geen andere laatmiddeleeuwse vondsten en sporen zijn aangetroffen, gaat het hier waarschijnlijk om enkele *off site*-sporen.

5. Is er een ensemblewaarde met vindplaatsen in de omgeving van het onderzoeksgebied?

Hier is geen sprake van.

6. Hoe ziet de bodemopbouw eruit en in hoeverre is deze aangetast door latere ingrepen?

De bodemopbouw sluit goed aan bij de bevindingen van het verkennende booronderzoek, maar de interpretatie van de lagen wijkt af. De bovenkant van het profiel bestaat in alle werkputten uit een puinpakket met daaronder een pakket ophogingszand met een dikte van 40 tot 80 cm. Onder het ophogingszand liggen kleiige afzettingen die tot de Laag van Poeldijk en de Gantel Laag gerekend worden. In het noorden van werkput 1 en 2 wordt de Gantel Laag afgedekt door de woudlaag. Onder de Gantel Laag is een veenpakket aangetroffen die de Oergaag Laag afdekt.

De bovenkant van het profiel is afgegraven, hierdoor is de veenlaag in het westen van het onderzoeksgebied verstoord door het pakket ophogingszand. In deze zone ligt het veenpakket dan ook hoger, wat tijdens het booronderzoek ook al is vastgesteld in boring 1, ten westen van werkput 1 (zie ook: afb. 1.2). In die boring lag de bovenkant van de veenlaag op een diepte van slechts 70 cm onder maaiveld (1.28 m -NAP).¹⁵

7. Wat is de relatie tussen de vindplaats en het omringende landschap?

Hier kunnen geen uitspraken over gedaan worden.

4.3 Selectieadvies

Vanwege het ontbreken van een archeologische vindplaats wordt geadviseerd om geen archeologisch vervolgonderzoek binnen het plangebied uit te voeren en het vrij te geven voor ontwikkeling.

Let op: dit is slechts een selectieadvies. Het selectieadvies is gebaseerd op archeologische gronden. Het is aan het college van burgemeester en wethouders van de betrokken gemeente om dit om te zetten in een selectiebesluit. Bij dit selectiebesluit kunnen andere dan archeologische motieven een rol spelen. Pas nadat er een selectiebesluit genomen is, kunnen eventuele bodemverstorende activiteiten uitgevoerd worden. De archeologische meldingsplicht blijft hoe dan ook van kracht. Wanneer tijdens de graafwerkzaamheden archeologische sporen of resten worden

¹⁵ Hanemaaijer 2023.

aangetroffen, dan dient dit, conform art. 5.10 van de Erfgoedwet 2016, direct te worden gemeld bij de bevoegde overheid.

Literatuur

- Alterra, 2008: *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000*; Landsdekkend digitaal bestand.
- Alterra, 2014: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000*; Landsdekkend digitaal bestand.
- Broeke, P.W. van den, 2012: *Het handgevormde aardewerk uit de IJzertijd en de Romeinse tijd van Oss-Ussen. Studies naar typochronologie, technologie en herkomst*, Leiden.
- Hanemaaijer, M., 2023: *Oudecampsweg 45, De Lier (gemeente Westland). Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, Amersfoort (ADC Rapport 5937)
- Kerkhof, M., 2012: *Toelichting bij de archeologische beleidskaart van de gemeente Westland*. Delft (Delftse Archeologische Notitie 20).
- Loopik, J., 2023: *Programma van Eisen. Oudecampsweg 45, De Lier*, Amersfoort
- Vos, P., met bijdragen van M. IJsselstein, S. Jongma & S. de Vries, 2017: *Het ontstaan van Westland-Delfland, gebaseerd op paleolandschappelijk onderzoek en getijsysteemkennis. Toelichting op de regionale paleolandschappelijke kartering, uitgevoerd in het kader van het uitbrengen van de Atlas van het Westland*. Delftse Archeologische Rapporten 130. Delft.

Lijst van afbeeldingen

- Afb. 1.1. De Lier-Oudecampsweg 45. Locatie van het onderzoeksgebied. Inzet: ligging van De Lier binnen Nederland.
- Afb. 1.2. De Lier-Oudecampsweg 45. De advieskaart van het vooronderzoek. Bron: Hanemaaijer 2023, afb.19
- Afb. 2.1 De Lier-Oudecampsweg 45. Putten-/hoogtekaart met daarop de locaties van de profielkolommen.
- Afb. 2.2. De Lier-Oudecampsweg 45. Impressie van het veldwerk. A Het vlak wordt tijdens de vlakaanleg afgezocht met een metaaldetector; B het opschaven van een profielkolom; C Het vlak in werkput 2 wordt ingemeten met een GPS. In het profiel is mooi te zien hoe de donkere veenlaag naar beneden duikt
- Afb. 3.1. De Lier-Oudecampsweg 45. De twee profielkolommen in het noordelijk deel van werkput 1. Links het oostprofiel (P1) en rechts het westprofiel (P2).
- Afb. 3.2. De Lier-Oudecampsweg 45. Het meest zuidelijke profielkolom in werkput 1 (P5). Hier duikt de veenlaag naar beneden en komt het weer onder het recente ophogingszand vandaag. De lagen komen verder over met P2 (afb.3.1).
- Afb. 3.3. De Lier-Oudecampsweg 45. De vier profielkolommen in werkput 2.
- Afb. 3.4. De Lier-Oudecampsweg 45. Het meest noordelijke profielkolom in werkput 3 (P1) met in de top van de Gantelafzettingen nog een restant van het veen/vegetatiehorizont.
- Afb. 3.5. De Lier-Oudecampsweg 45. Allesporenkaart.
- Afb. 3.6. De Lier-Oudecampsweg 45. Zicht op de drie sporen in werkput 3 vanuit het oosten. Van rechts naar links: S3.5, S3.6 en S3.7.
- Afb. 3.7. De Lier-Oudecampsweg 45. De coupe over kuil S3.5.
- Afb. 3.8. De Lier-Oudecampsweg 45. Het oostprofiel van werkput 3 met kuil S3.8 in de Laag van Poeldijk met daaronder de zandige oeverafzettingen van de Gantel Laag.
- Afb. 3.9. De Lier-Oudecampsweg 45. Reconstructietekening van het handgevormd aardewerk (Vormtype Van den Broeke 42A) met rand- en wandversiering. Tekening A. Sinke (ADC Beesd)

Lijst van tabellen

Tabel 1 Overzicht van de verschillende perioden.

Bijlage 1 Sporenlijst

In deze bijlage is de sporenlijst opgenomen met daarin de volgende velden en afkortingen:

WP	werkputnummer
SN	spoornummer
spoordefinitie	aard van het spoor of de verzameleenheid
diepte	maximale diepte van het spoor in cm ten opzichte van het opgravingsvlak; indien geen diepte is opgegeven, is het spoor niet gecoupeerd
LN	laagnummer
kleur	de kleur van het spoor
grondsoort	de samenstelling van de grond, beschreven volgens de ASB ¹⁶

WP	SN	spoordefinitie	diepte	LN	kleur	grondsoort
1	1	natuurlijke laag		1	lichtgrijs	KS3
1	2	natuurlijke laag		1	grijs	KS3
1	3	natuurlijke laag		1	grijs	KS2
1	4	natuurlijke laag		1	donkerzwartgrijs	K
1	5	natuurlijke laag		1	grijs	KS2
1	6	natuurlijke laag		1	bruingrijs	KZ1
1	7	natuurlijke laag		1	blauwgrijs	KZ3
1	8	natuurlijke laag		1	blauwgrijs	KZ3
1	9	natuurlijke laag		1	donkergrijs	ZS4
1	10	natuurlijke laag		1	lichtgrijs	ZS1
1	11	natuurlijke laag		1	lichtgrijs	ZS1
1	999	bouwvoor		1	grijs	
1	999	bouwvoor		2	bruin	
1	999	bouwvoor		3	lichtgrijs	ZS2
2	1	natuurlijke laag		1	lichtbruingrijs	KS3
2	2	natuurlijke laag		1	donkergrijs	KZ1
2	3	natuurlijke laag		1	lichtgrijsbruin	KS1
2	4	natuurlijke laag		1	donkerzwartbruin	VK1
2	5	natuurlijke laag		1	grijsblauw	KZ1
2	6	natuurlijke laag		1	grijs	KZ3
2	7	natuurlijke laag		1	donkerbruin	VK1
2	8	natuurlijke laag		1	bruin	VK1
2	9	natuurlijke laag		1	grijsbruin	ZS2
2	10	natuurlijke laag		1	lichtbruingrijs	ZS1
2	11	natuurlijke laag		1	grijs	KZ3
2	999	bouwvoor		3	lichtgrijs	ZS2
2	999	bouwvoor		2	bruin	
2	999	bouwvoor		1	grijs	
3	1	natuurlijke laag		1	lichtgrijsbruin	KZ1
3	2	natuurlijke laag		1	grijs	KZ3

¹⁶ Archeologische standaard boorbeschrijving.

WP	SN	spoordefinitie	diepte	LN	kleur	grondsoort
3	3	natuurlijke laag		1	donkerbruingrijs	KS1
3	4	natuurlijke laag		1	donkergrijs	ZS3
3	5	kuil	16	1	blauwgrijs	KZ3
3	6	kuil		1	bruingrijs	KZ3
3	7	kuil		2	donkergrijs	
3	7	kuil		1	donkerzwartgrijs	KZ3
3	8	kuil	26	1	donkerblauwgrijs	KZ3
3	9	natuurlijke laag		2	bruingrijs	KZ1
3	9	natuurlijke laag		3	lichtgrijsgeel	KZ3
3	9	natuurlijke laag		1	donkergrijsblauw	KZ3
3	10	natuurlijke laag		1	grijs	KZ1
3	999	bouwvoor		1	grijs	
3	999	bouwvoor		2	bruin	
3	999	bouwvoor		3	lichtgrijs	ZS2

Bijlage 2 Vondstenlijst

In deze bijlage is de vondstenlijst opgenomen met daarin de volgende velden en afkortingen:

WP	werkputnummer
VN	vondstnummer
SN	spoornummer
spoordefinitie	aard van het spoor of de verzameleenheid
inhoud	de materiaalcategorie waartoe het vondstmateriaal behoort
aantal	het aantal vondsten of fragmenten
gewicht	het gewicht in grammen

WP	VN	SN	spoordefinitie	inhoud	aantal	gewicht	beschrijving
2	1	4	natuurlijke laag	aardewerk	2	30	handgevormd LIJZ/RT
2	2	4	natuurlijke laag	aardewerk	1	11	handgevormd LIJZ/RT

Verklarende woordenlijst

Antropogene sporen Alle immobiele sporen van menselijke oorsprong, variërend van paalgaten of fosfaatvlekken tot muurresten.

AMK Archeologische Monumentenkaart geeft een overzicht van gewaardeerde archeologische terreinen in vier categorieën: 1). Archeologische waarde, 2) Hoge archeologische waarde, 3) Zeer hoge archeologische waarde en 4) Zeer hoge archeologische waarde beschermd. De AMK is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de RCE en de provincies en wordt beheerd door de RCE.

Archeologische indicatoren Indicatief archeologisch materiaal dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats.

Archis Archeologisch Informatie Systeem. Dit door de RCE beheerde systeem bevat informatie over o.a. onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen, complexen en monumenten.

¹⁴C Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CMA Centraal Monumenten Archief.

Conservering De mate waarin anorganische (aardewerk, vuursteen, metaal, glas etc.) en organische archeologische resten (bot, zaden, hout etc.) bewaard zijn gebleven.

Ensemblewaarde De meerwaarde die aan een vindplaats wordt toegekend op grond van de mate waarin sprake is van een landschappelijke en/of archeologische context.

Ex situ Niet ter plaatse. Aanduiding die wordt gebruikt om aan te geven of grondsporen en / of artefacten zich niet meer op de oorspronkelijke plaats in de bodem bevinden. Behoud ex situ is het bewaren van de archeologische informatie door definitief onderzoek (opgraven, documenteren en registreren).

Gaafheid De mate van (fysieke) verstoring van de bodem en/of de (eventueel aanwezige) archeologische waarden, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang).

Herinneringswaarde De herinnering die een archeologisch monument oproept over het Verleden.

IKAW Indicatieve kaart van archeologische waarden, een door de RCE geproduceerde kaart op landelijk niveau met de verwachte relatieve of absolute dichtheid van (bepaalde) archeologische verschijnselen in de bodem.

IVO Inventariserend VeldOnderzoek. Het verwerven van (extra) informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, als aanvulling op en toetsing van de archeologische verwachting, gebaseerd op het bureauonderzoek middels waarnemingen in het veld.

Informatiewaarde De betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden. De informatiewaarde wordt bepaald door de mate waarin (een opgraving van) het monument een bijdrage kan leveren aan nieuwe kennisvorming over het verleden.

In situ Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponneerd, weggegooid of verloren. Behoud in situ is het behouden van archeologische waarden in de bodem.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

NAP Normaal Amsterdams Peil (=officieel peilmerk).

PVA Plan van Aanpak. Een door de opdrachtnemer op te stellen plan voor de uit te voeren werken waarmee beoogd wordt aan de vereisten zoals geformuleerd in het Programma van Eisen en/of het ontwerp te voldoen. Ook wordt hierin een voorstel gedaan voor de werkwijze waarmee de in het Programma van Eisen en/of ontwerp geformuleerde resultaatsverwachtingen bereikt kunnen worden.

PVE Programma van Eisen. Het PvE is een door een bevoegde overheid opgesteld of bekrachtigd document dat de probleem- en doelstelling van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats geeft en de daaruit af te leiden eisen formuleert met betrekking tot het uit te voeren werk.

RCE Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Representativiteit De mate waarin een bepaald type vindplaats typerend is voor een periode dan wel een gebied.

RTS Robotic Total Station. Hiermee worden vlakken direct digitaal ingemeten.

Schoonheid De esthetisch-landschappelijke waarde van een archeologisch monument, die vooral in zichtbaarheid tot uiting komt.

Selectieadvies Archeologisch inhoudelijk advies over de behoudenswaardigheid van een vindplaats. Dit wordt opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria.

Zeldzaamheid De mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied.

Afkortingen in de database

REFERENTIELIJSTEN

Versie 1.6

AARD SPOOR

Aard van het spoor

<u>Code</u>	<u>Omschrijving</u>
AKR	(oude) akkerlaag
AWC	aardewerkconcentratie
BA	balk
BES	beschoeiing
BG	boorgat
BKS	bekisting
BOC	botconcentratie
BPA	beschoeiing, palen
BPL	beschoeiing, planken
BPT	beerput/beerkuil
BRL	brandlaag
BU	bustum
BUN	visbun
BV	bouwvoor
CR	crematiegraf
DIG	dierbegraving
DK	drenkkuil
DLT	doorlaat (door een muur)
DP	depressie
DR	drain
EG	erfgreppel
ES	esdek
FU	fuik
GA	gracht
GE	geul
GHE	grafheuvel
GR	greppel
GRK	grafkuil
GT	goot
HA	haard
HAK	haardkuil
HG	huisgreppel
HKC	houtschoolconcentratie
HI	hoefindruk
HO	hout
HU	hutkom
IN	inhumatiegraf
KEL	kelder
KGO	ovale kringgreppel
KGR	ronde kringgreppel
KGV	vierkante kringgreppel
KL	kuil
KS	karrenspoor
LAK	laklaag
LAT	latrine
LG	laag
LO	ophogingslaag
LS	stortlaag
MI	muurinsteek
MR	muur
MSK	mestkuil
MST	muursteen
MU	muuruitbraak
NV	natuurlijke verstoring
NVD	dierlijke verstoring
NVP	plantaardige verstoring

OV	oven
PA	houten paal
PAK	paal met paalkuil
PG	paalgat
PGK	paalgat met paalkuil
PK	paalkuil
PL	plank
PLW	plaggenwand
PO	poel
POE	poer
POT	potstal
PS	ploegspoor
PSE	ploegspoor, eergetouw
PSK	ploegspoor, keerploeg
REC	recent
RPA	palenrij
RPG	rij paalgaten
RPK	rij paalkuilen
RPL	rij planken
SG	standgreppel
SI	silo
SL	sloot
SPB	spaarboog
SPG	spitsgracht
SS	spitspoor
ST	steen
STC	steenconcentratie
VL	vlek
VR	vloer
VSC	vuursteenconcentratie
VW	vlechtwerk
WA	waterput
WG	weg
WK	waterkuil
WL	wal
WOO	woonlaag
XXX	onbekend

COUPEVORM

Vorm van de onderkant van het spoor in de coupe

<u>Code</u>	<u>Omschrijving</u>
ONR	onregelmatig
PNT	punt
RND	rond
VLK	vlak
KOM	komvormig
REV	revolvertas
VRK	vierkant
RHK	rechthoekig
NG	niet gecoupeerd

VLAKVORM

Vorm van het spoor op het horizontale vlak

<u>Code</u>	<u>Omschrijving</u>
LIN	lineair
ONR	onregelmatig
OVL	ovaal
RHK	rechthoekig
RND	rond
SIK	sikkelvormig
VRK	vierkant

KLEUR

Duiding van de kleur

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
BE	beige
BL	blauw
BR	bruin
GL	geel
GN	groen
GR	grijs
OR	oranje
PA	paars
RO	rood
RZ	roze
WI	wit
ZW	zwart

Daarnaast:

D	donker
L	licht
SCH	schoon
VL	vuil
ZR	zeer

DBRGR = donkerbruin-grijs (hoofdkleur is dan grijs)

INSLUITSEL

Aard van een insluitel van een vulling

Code	Referentie
AS	as
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BS	baksteen
BW	bouwaardewerk (baksteen, dakpan, tegel)
FE	ijzeroer
FF	fosfaat
GL	glas
HK	houtschool
HL	huttenleem
HT	hout
KI	kiezel
LR	leer
MET	metaal
MN	mangaan
NS	natuursteen
OKR	oker
SCH	schelp
SL	slak
VKL	verbrande klei
VST	vuursteen

TEXTUUR

Textuur van een vulling met NEN-classificatie

Code	NEN	Referentie
K	K	klei
ZK	Ks1	zware klei
MK	Ks2	matig zware klei
LK	Ks3	lichte klei
Z-K		zandige klei
ZI		zavel
ZZI	Kz1	zware zavel
MZI	Kz2	matig lichte zavel
LZI	Kz3	lichte zavel
L	L	leem
SL	Lz1	siltige leem
Z-L	Lz3	zandige leem
V	V	veen
V1	Vk3	venige klei
V2	Vk1	kleilig veen
V3	VKM	mineraalarm veen
Z-V	Vz1	zandig veen
Z	Z	zand
FZ	Zs1	fijn zand
MZ	Zs1	middelgrof zand
GZ	Zs1	grof zand
ILZ	Zs2	iets lemig zand
LZ	Zs3	lemig zand
IGHZ	g1	iets grindhoudend zand
MGHZ	g2	matig grindhoudend zand
SGHZ	g3	sterk grindhoudend zand
V-Z	Vz3	venig zand
G	G	grind
FG		fijn grind
GG		grof grind
IZHG	Gz1	iets zandhoudend grind
MZHG	Gz2	matig zandhoudend grind
SZHG	Gz3	sterk zandhoudend grind
ST		steen
HT		hout
H0	h1	humushoudend
H1	h2	matig humeus
H2	h3	humusrijk

INHOUD

Aard van het materiaal van een vondst

Code	Referentie
AW	aardewerk vaatwerk
AWG	gedraaid aardewerk
AWH	handgevormd Aardewerk
BAKSTN	baksteen
DAKPAN	dakpan
AXB	bot (geen schelp)
OMB	bot menselijk
ODB	bot dierlijk
CREM	crematieresten
BOUWMAT	bouwaardewerk (keramisch, geen steen)
COP	coproliet
GLS	glas (geen slak)
HK	houtschool
HT	hout (geen houtskool, geen plantaardige resten)
KER	keramische objecten (weefgewichten e.d.)
ODL	leer
MX	metaal (geen slak)
MCU	koper/brons
MFE	ijzer
MPB	lood
MIX	gemengd
SXX	natuursteen (geen vuursteen)
PIJP	pijpenkoppes en -stelen
SCH	schelp
SLAK	slakken
TEGEL	tegel
OTE	textiel, touw
HUTTELM	verbrande klei (geen lemen gewichten)
SVU	vuursteen
XXX	overig

MONSTER

Aard van een monster

Code	Referentie
MA	monster algemeen
MAR	monster artropoden
MBOT	monster bot
MC14	monster voor ¹⁴ C-datering
MCH	chemisch monster
MCR	crematiemonster
MD	monster voor dendrochronologisch onderzoek
MDIA	diatomeemonster
MDNA	DNA-monster
MFF	fosfaatmonster
MHK	houtschoolmonster
MHT	houtmonster
MP	pollenmonster
MSC	schelpenmonster
MSL	monster slijpplaat
MZ	zadenmonster voor botanisch onderzoek

VERZAMELWIJZE

Manier waarop een vondst of monster is verzameld.

Code	Referentie
AAC	aanleg coupe (handmatig schaven)
AANV	aanleg vlak of profiel (handmatig)
BIGB	bigbag
COUP	couperen (handmatig)
DETC	detectorvondst
LICH	lichten (vondst met omringende grond integraal verwijderd)
MAA	machinale aanleg
MAF	machinale afwerking (of machinaal couperen)
MSCH	machinaal schaven
PUNT	puntvondst (ingemeten)
SCHA	uitschaven (handmatig)
SPIT	uitspitten (handmatig)
TROF	troffelen